

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПЕРСЬКОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ДІАЛОГІЧНОМУ МОВЛЕННІ У МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ

METHODOLOGICAL PRINCIPLES FOR THE FORMATION OF PERSIAN LANGUAGE OF FUTURE INTERPRETERS' DIALOGICAL SPEAKING IN THE SPHERE OF SAFEGUARDING OF STATE SECURITY

Стаття присвячена вивченню методичних підходів та стратегій для формування перськомовної компетентності у діалогічному мовленні серед майбутніх перекладачів, що спеціалізуються в сфері забезпечення державної безпеки. Досліджуються ключові аспекти процесу навчання, висвітлюється роль діалогічного мовлення у підготовці фахівців, що працюватимуть в сфері національної безпеки. Стаття спрямована на визначення оптимальних методів навчання, які сприяють активному розвитку комунікативних навичок та мовленнєвої компетентності студентів. Результати дослідження можуть бути корисні як викладачам, що працюють у галузі вищої освіти, так і студентам, які обирають спеціалізацію з перекладу у сфері державної безпеки. Висвітлюється необхідність адаптації методичних підходів до специфіки перськомовного контексту та впровадження інноваційних засобів для оптимізації процесу навчання. Робота спрямована на вдосконалення якісних характеристик підготовки перекладачів і визначає практичні рекомендації для підвищення ефективності навчального процесу в цій сфері. У статті проведено аналіз останніх наукових досліджень у галузі методики навчання діалогічного мовлення, визначаючи прогалини та потреби у цьому напрямі. Розглянуті підходи до формування перськомовної компетентності на прикладі інших мов та враховані особливості сфери забезпечення державної безпеки. Висвітлені методичні підходи, які базуються на інноваційних технологіях та педагогічних стратегіях. Важливий акцент робиться на інтеграції технологій у процес навчання та використанні конкретних викладацьких методів для підвищення результативності. Стаття спрямована на вивчення та практичне впровадження методичних засад формування перськомовної компетентності в діалогічному мовленні, щоб надати майбутнім перекладачам в сфері державної безпеки необхідні інструменти для ефективної комунікації та роботи у міжнародному середовищі.

мова, case study, рольова гра, критерії добору мовного та мовленнєвого матеріалу, навчання іноземної мови, навчальна дискусія.

The article is devoted to the study of methodological approaches and strategies for the formation of Persian language competence in dialogic speech among future translators specializing in the sphere of safeguarding of state security. The key aspects of the training process are studied, the role of dialogic speech in the training of specialists who will work in the sphere of state security is highlighted. The article is aimed at determining the optimal teaching methods that contribute to the active development of students' communication skills and speech competence. The results of the study can be useful both to teachers working in the sphere of higher education and to students who choose to specialize in interpreting in the sphere of state security. The need to adapt methodological approaches to the specifics of the Persian-speaking context and to introduce innovative means to optimize the learning process is highlighted. The work is aimed at improving the quality characteristics of interpreter training and defines practical recommendations for increasing the effectiveness of the educational process in this area. The article analyses the latest scientific research in the field of teaching methods of dialogic speech, identifying gaps and needs in this direction. Approaches to the formation of Persian language competence on the example of other languages are considered, and the peculiarities of the sphere of state security are taken into account. Methodological approaches based on innovative technologies and pedagogical strategies are highlighted. An important emphasis is placed on the integration of technologies into the learning process and the use of specific teaching methods to increase effectiveness. The article is aimed at the study and practical implementation of the methodological principles of the formation of Persian language competence in dialogic speech in order to provide future interpreters in the sphere of state security with the necessary tools for effective communication and work in an international environment.

Key words: Persian language learning method, Persian language competence in dialogic speech, interpreter in the sphere of safeguarding of state security, Persian language, case study, role play, criteria's for selecting language and speech material, study of a foreign language, educational discussion.

УДК 37.091.33:811=222.1'06:351.746.1
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.34>

Осядла Т.В.,

ст. викладач кафедри східних мов
Навчально-наукового гуманітарного
інституту Національної академії
Служби безпеки України

Ключові слова: методика навчання перської мови, перськомовна компетентність в діалогічному мовленні, перекладач у сфері забезпечення державної безпеки, перська

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному світі, де глобалізація та технологічний прогрес активно взаємодіють із забезпеченням національної безпеки, формування перськомовної компетентності у майбутніх перекладачів є актуальною та стратегічно важливою задачею. В контексті діалогічного мовлення, що виступає ключовим елементом комунікативної взаємодії,

виникає необхідність у системному підході до методики викладання, що дозволить ефективно підготувати фахівців для викликів, пов'язаних із сферою національної та міжнародної безпеки.

Задачі включають в себе вивчення та розробку методичних стратегій, які сприятимуть глибокому розумінню та практичному застосуванню перськомовної компетентності, зокрема в контексті

діалогічних ситуацій. Підвищення рівня володіння діалогічним мовленням в перськомовному контексті має вирішальне значення для високоякісного навчання перекладачів, які працюватимуть у галузі забезпечення державної безпеки. Дослідження також акцентує на необхідності адаптації методик до мовно-культурних особливостей іранського середовища та впровадження новаторських підходів для досягнення оптимальних результатів у процесі навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у сфері методики навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у галузі забезпечення державної безпеки підтверджує актуальність цього напрямку. Останні роки відзначаються інтенсивним вивченням формування компетентності в іншомовному діалогічному мовленні, яке вражає як теоретичні, так і практичні аспекти навчання. Ряд вчених, таких як Л. Крисак, Ма Мінь, А. Медведчук, Л. Ананьєва, Л. Гайдукова, О. Конотоп, Г. Кравчук, С. Литвиненко, Л. Максименко, О. Метьолкіна, Я. Окопна [1, 4, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 14, 15], докладно досліджують та розвивають методичні підходи до навчання діалогічного мовлення в різних професійних контекстах. Ці дослідження охоплюють широкий спектр тем, від методів викладання англійської мови для майбутніх лікарів до формування англійської професійно орієнтованої компетентності в діалогічному мовленні майбутніх менеджерів. Результати цих наукових досліджень слугують важливим джерелом знань для розвитку ефективних методичних стратегій у вивченні діалогічного мовлення та формуванні перськомовної компетентності у перекладачів, спеціалізованих у сфері забезпечення державної безпеки.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз попередніх наукових досліджень в галузі методики навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки свідчить про актуальність цього напрямку. Однак варто відзначити, що існують невирішені аспекти цієї загальної проблеми, зокрема залишаються невирішеними або потребують подальшого дослідження: специфіка перськомовної компетентності (детальний аналіз методів формування перськомовної компетентності в контексті діалогічного мовлення у сфері державної безпеки); інтеграція технологій у процес навчання (вивчення ефективних технологій та їхньої інтеграції для покращення результативності навчання діалогічного мовлення); контекстуалізація у навчальних програмах (розробка конкретних методичних підходів до включення вивчення діалогічного мовлення в університетські програми для майбутніх перекладачів у сфері державної безпеки); оцінка результативності (вивчення методів оцінювання перськомовної компетентності у діалогічному мовленні та визначення їхньої

ефективності). Ці аспекти визначають напрямок подальших досліджень у галузі формування перськомовної компетентності у діалогічному мовленні майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки.

Мета статті полягає в розкритті сутності проблеми формування перськомовної компетентності у діалогічному мовленні, виявленні її ключових аспектів та розробці рекомендацій для подальшого вдосконалення освітнього процесу в даній області.

Виклад основного матеріалу. Формування перськомовної компетентності в діалогічному мовленні у майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки потребує окреслення теоретико-методичних засад, зокрема, підходів, принципів, методів.

Підхід до навчання іноземної мови розуміємо як глобальну і системну організацію та самоорганізацію освітнього процесу, яка охоплює всі його компоненти і насамперед самих суб'єктів педагогічної взаємодії – викладача і студента. Релевантними для нашого дослідження визначаємо такі підходи: **компетентнісний, ситуативно-комунікативний, інтегрований предметно-мовний, лінгвосоціокультурний.**

Компетентнісний підхід передбачає навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки як формування відповідної компетентності, яка передбачає наявність не лише належних знань, навичок та вмінь, але й сформованості здатності та готовності до професійної діяльності, наявності професійних умінь та особистісних якостей, які уможливають професійну діяльність; сформованості навчальної та професійної автономії, рефлексії. «Застосування компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх перекладачів у закладах вищої освіти є складним процесом з широким спектром завдань, зокрема, щодо розробки педагогічної системи професійної підготовки майбутніх перекладачів..., яка має ґрунтуватися на моделі діяльності перекладача в типових умовах здійснення фахової діяльності. Для цього важливо досліджувати ... професійну поведінку як перекладачів-фахівців, так і майбутніх перекладачів, що забезпечить спрямованість процесу професійної підготовки на усвідомлення майбутніми перекладачами перспектив їхньої професійної діяльності» [16, с. 142]. Проаналізувавши низку праць, у яких висвітлюються компетентності перекладача та зміст компетентності в іншомовному діалогічному мовленні [2; 3; 5; Комиссаров; 8; 19; 20; 21; 22], визначаємо, що компетентність в діалогічному мовленні перекладача має інтегрувати такі компоненти:

– комунікативний: передбачає володіння нормами двох мов на високому рівні, здатність пере-

кладати діалоги, а також вступати в діалог у мета-процесі професійної діяльності, використовувати (та відтворювати під час перекладу) комунікативні стратегії, стиль мовлення, функціональні типи діалогів, мовні засоби;

– когнітивний – здатність аналізувати інформацію: виділяти головне та другорядне в почутому, прочитаному з метою компресії інформації для передачі її співрозмовнику чи під час перекладу; визначати інтенції мовця та модальність висловлення, вираження яких часто інтегрує вербальний та невербальний компоненти мовлення, саме інтерпретацію почутого чи прочитаного вважаємо визначальним фактором діалогічної реакції безпосереднього діалогу та процесу й результату перекладу діалогу в цілому; зберігати інформацію в пам'яті;

– предметний: володіння екстралінгвальними знаннями з галузі забезпечення державної безпеки; ми стоїмо на позиції, що якісний діалог у цілому та усний переклад може здійснювати людина, яка володіє знаннями з предметної галузі – розуміє, «про що вона говорить» і «що вона перекладає»;

– поведінковий: передбачає адекватну міжособистісну поведінку перекладача у процесі своєї роботи, як у процесі перекладу, так і в перекладацькому метапроцесі (дотримання норм ділової комунікації, міжнародного протоколу, правил невербальної поведінки в іншомовному середовищі); поведінковий аспект людини часто є вирішальним у становленні та підтримці з нею робочих відносин взагалі; поведінка перекладача, який здійснює переклад між двома інституціями державного рівня, може повпливати на прийняття рішень однієї зі сторін, на формування іміджу партнера по співпраці; тому особистісному поведінковому аспекту приділяємо особливу увагу;

– ціннісний: перекладач у сфері забезпечення державної безпеки повинен розуміти відповідальність за свою роботу, розуміти наслідки для держави від неправильної передачі інформації; нести відповідальність за розголошення секретної інформації; мати в ціннісних пріоритетах державні інтереси України;

– рефлексивний: майбутній перекладач повинен бути готовим до самоаналізу та самооцінки свого діалогічного мовлення, розуміти недоліки, неточності в мовному та позамовному аспектах, шукати шляхи та способи удосконалення професійної кваліфікації.

Отже, компетентнісний підхід до навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки передбачає формування компетентності в діалогічному мовленні як комплексу когнітивного, комунікативного, предметного, поведінкового, ціннісного та рефлексивного компонентів, які,

власне, і забезпечують здатність та готовність до професійної діалогічної взаємодії у метапроцесі перекладу та до перекладу діалогів.

Ситуативно-комунікативний підхід передбачає таку організацію навчання іноземної мови, за якою процес навчання наближений до реальних ситуацій професійно орієнтованого спілкування. Найдієвішим він є для студентів середніх і старших курсів, котрі мають базову професійну підготовку та достатньо орієнтуються у типових професійно орієнтованих ситуаціях [2, с. 37]. Важливими характеристиками ситуативно-комунікативного підходу є: максимальна наближеність навчальних ситуацій до майбутніх типових комунікативних професійно орієнтованих ситуацій; підбір автентичних матеріалів залежно від професійно орієнтованої ситуації, яка може передбачати різноманітні цілі, форми та засоби спілкування.

Ключовим поняттям ситуативно-комунікативного підходу визначаємо *комунікативну ситуацію*, яку розуміємо як складний комплекс зовнішніх умов спілкування і внутрішніх станів комунікантів, які представлені в мовленні. Основними компонентами комунікативної ситуації визначають: адресат, адресант, тема (предмет спілкування), сфера спілкування, причина, комунікативна мета, код, жанр, ефективність мовлення, експресія, місце, час, етнічне середовище, канал зв'язку. Таким чином, комунікативна ситуація відображає процес комунікації в інтеграції низки зовнішніх факторів з мовними засобами. Саме зовнішні фактори впливають на вибір мовних одиниць, структуру повідомлення, вибір стратегій мовлення. Відповідно до означеного підходу перед нами постає завдання добору комунікативних ситуацій, релевантних професійному діалогічному мовленню майбутнього фахівця з перекладу у галузі забезпечення державної безпеки.

В умовах означеного підходу ситуацію визначаємо основною умовою презентації мовленнєвого матеріалу, формування мовленнєвої навички, мовленнєвого уміння.

Презентація мовленнєвих зразків у ситуації передбачає показ особливостей функціонування мовленнєвих зразків у різних ситуаціях, правила й норми їх використання, адже, як справедливо зазначає О. Черняхович, «не завжди граматично та лексично правильно сконструйоване іноземною мовою речення є ситуативним... Мовні одиниці, вимовлені чи сприйняті поза ситуацією, не залишаються в пам'яті, бо є незначущими для людини. Якщо ж вони навіть і залишаються в пам'яті, то користі від них мало, оскільки, не вживаючись в контексті тієї чи іншої ситуації, вони позбавляються здатності до переносу» [18, с. 118]. Презентація мовленнєвих зразків у ситуації передбачає ознайомлення студентів з цими зразками

в контексті діалогів, вербальний зміст яких супроводжується екстралінгвальним контекстом.

Формування мовленнєвої навички в ситуації передбачає використання насамперед умовно-комунікативних вправ, які містять запропоновану ситуацію мовлення й умови її реалізації. У таких ситуаціях формуються лексичні, фонетичні та граматичні навички, які складають основу усного мовлення майбутнього перекладача. Формування мовленнєвого уміння в ситуації передбачає моделювання ситуацій діалогічного мовлення, в яких взаємодіє перекладач у галузі забезпечення державної безпеки. Відповідно, для успішної реалізації авторської методики необхідно розробити комунікативні ситуації, які відображають вербальні та невербальні засоби спілкування.

Інтегративний (інтегрований) предметно-мовний підхід. Інтеграція в освіті розглядається і вивчається як педагогічна категорія, що забезпечує можливість створення взаємозв'язків між навчальними дисциплінами; розкриває роль і місце міжпредметних зв'язків у системі освіти; визначає ідею про необхідність інтеграції змісту навчальних дисциплін для отримання цілісних знань; характеризує методи викладу навчального матеріалу викладачем при інтегративному підході [13, с. 9]. Інтегративний підхід полягає у «встановленні зв'язків між складовими змісту навчання шляхом педагогічного обґрунтування та перетворення реально існуючих зв'язків між поняттями, явищами, науками, галузями тощо. Науково обґрунтована інтеграція знань в оптимальному поєднанні з предметними знаннями є одним з найважливіших чинників у професійній підготовці» [17, с. 251]. У навчанні іноземних мов учені виділяють кілька видів інтеграції: у межах дисципліни (внутрішньодисциплінарна) – інтеграція підходів, методів, принципів, прийомів навчання, мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності; у межах міждисциплінарних зав'язків – інтеграція знань та вмінь з окремих дисциплін; формування іншомовної комунікативної компетентності передбачає здатність та готовність користуватися мовою в навчальній та професійній діяльності, що забезпечить успішне здійснення фахових обов'язків людини [13, с. 56].

Навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки вимагає застосування внутрішньодисциплінарної та міждисциплінарної інтеграції. Внутрішньодисциплінарна інтеграція передбачає насамперед поєднання:

– кількох підходів до навчання – компетентнісного, ситуативно-комунікативного, інтегрованого предметно-мовного, лінгвосоціокультурного, які комплексно створюють методологічну базу функціонування технології навчання;

– інтеграція методів навчання: зважаючи на специфіку та культурний контент професійної діяльності суб'єктів навчання, особливості предмету навчання (перськомовне діалогічне мовлення), вважаємо, що найбільш релевантними для навчального процесу будуть методи вправління; рольової гри та case-study.

Ми вбачаємо інтеграцію означених методів як найбільш оптимальний спосіб їхньої імплементації в навчальний процес. Так, метод вправління орієнтований на формування мовленнєвих навичок та вмінь. Вправління реалізується у підсистемі некомунікативних, умовно-комунікативних та комунікативних вправ. Комунікативні вправи, зі свого боку, реалізуються методами рольової гри та case-study. Останні два методи в технології навчання перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки реалізуються інтегровано: case-study полягає в розробці моделей конкретних ситуацій на практиці у сфері співпраці по захисту державної (чи сектору глобальної) безпеки й одержання студентами знань та вмінь практичної комунікації (діалогічного мовлення). Саме підготовлені матеріали кейсу мають мотивувати студентів до вирішення професійних задач шляхом їх обговорення. З іншого боку, рольова гра дозволяє моделювати ситуації спілкування, зокрема, активізувати цілу низку факторів, таких як адресат та адресант, мета та експресія, місце та середовище. Рольова гра дозволить не просто обговорити певні матеріали та вирішити проблему, на навчить студентів вербальній та невербальній поведінці в різних ситуаціях, пов'язаних з міжнародною співпрацею в галузі забезпечення державної безпеки.

Інтегроване використання Case-study та рольової гри дозволяють створити такі умови, коли одні і ті ж студенти виконують різні ролі – учасників переговорного процесу та перекладача в цьому процесі: ролі періодично змінюються, наприклад, два-чотири студенти обговорюють проблему, а один виконує функції перекладача; потім «перекладач» долучається до обговорення проблеми, а один з тих, хто обговорював, виконує функції перекладача.

Інтеграція підходів та методів навчання зумовлює інтеграцію принципів та прийомів навчання.

Інтеграція іноземних мов фахового спрямування з предметами відповідного циклу слугує пришвидшенню процесу засвоєння, позитивною мотивацією навчання, спонуканням повсякчас застосовувати знання і способи дій. Застосування знань із суміжних дисциплін полягає в їх повторенні й закріпленні, що засвідчує практичну необхідність у подальшому пізнавальному процесі. Водночас завдяки усвідомленості необхідності знань зростає інтерес до їх поглиблення й розширення [5, с. 208]. Тому міждисциплінарній інтеграції слід відводити чільне місце в навчальному

процесі. Міждисциплінарна інтеграція передбачає розвиток компетентності в діалогічному мовленні інтегровано з розвитком окремих професійних якостей перекладача, які відображаються в когнітивному, предметному, поведінковому, ціннісному та рефлексивному компонентах, що складають зміст його професійної діяльності та якості особистості-фахівця. Міждисциплінарна інтеграція передбачає вироблення комунікативних ситуацій, які стосуються сфери міжнародної співпраці України та Республіки Ірану у сфері держбезпеки та глобальної безпеки. Тому перекладач повинен володіти знаннями з галузі забезпечення державної безпеки, а також елементами вербальної та невербальної поведінки ділового спілкування з іранцями.

Лінгвосоціокультурний підхід орієнтований на навчання іноземної мови у зв'язку з культурою та історією, проникнення у світ культури, менталітету носіїв мови через мовні засоби [13, с. 8]. В науковому дискурсі використовують поняття культури в широкому та вузькому розумінні: в широкому «культура» охоплює життя, інституції, історію, географію, літературу, мистецтво країни. У вузькому розумінні «культура» охоплює поведінковий аспект – норми поведінки у соціумі, які сформувалися під впливом певних історичних подій, релігійних вірувань та моральних орієнтирів певної країни [2, с. 82]. Саме поняттям «культура» в вузькому розумінні є більш важливим для нашого дослідження. «При спілкуванні з партнерами з закордону іноземною мовою, кожна людина несе в собі свій власний національний менталітет, бачення світу, притаманне власній етнокультурні, та водночас зустрічається з іншою логікою світосприйняття, складом мислення, які відображаються в мові... педагог спрямовує комунікативну діяльність у відповідності з етнічними та культурними особливостями суб'єктів комунікації, транслює та певним чином розшифровує культурно-історичні та етнонаціональні коди, притаманні тим чи іншим етнічним спільнотам». Перед студентами постає завдання не вивчення всієї культури Ірану, а ознайомлення з нею з метою розуміння поведінки комунікантів в іншомовному середовищі. Лінгвосоціокультурний підхід в підготовці майбутнього перекладача у сфері забезпечення державної безпеки орієнтований на оволодіння студентами знань про побут, звичаї, суспільні цінності, міжособистісні стосунки, історію, систему державного устрою, прав, обов'язків, свобод громадян, тем табу та заборонених тем, систему захисту державної безпеки, окремі документи, які регулюють держбезпеку в Республіці Іран та документи, на основі яких здійснюється співпраця України та Ірану. Означений підхід передбачає засвоєння студентами засобів вербалізації (з їхніми денотатами) понять, явищ, процесів, дій,

пов'язаних зі сферою забезпечення державної безпеки; вербальних засобів ділового перського мовлення (зокрема, сталих виразів, кліше, лінгвістичних маркерів соціальних стосунків і ситуацій; елементів вербальної та невербальної поведінки, властивої діловому спілкуванню іранців, правил і норм спілкування в різних ситуаціях.

Означені підходи складають методологічну базу для навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки, перекладачів, які вільно володіють діалогічним мовленням у ситуаціях, які стосуються забезпечення державної безпеки, співпраці двох країн у цій галузі (у межах культурного контексту), перекладачів, які володіють необхідною інформацією, здатні її аналізувати, систематизувати, утримувати в пам'яті, адекватно поводитися в ситуаціях ділової міжнародної співпраці, розуміти відповідальність за свою діяльність, усвідомлювати помилки і недоліки, фахово удосконалюватися.

Навчання майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки здійснюємо на основі таких **принципів навчання** [13, с. 6–11].

– *принцип міждисциплінарності та інтегративності* орієнтований на навчання діалогічного мовлення у тісному зв'язку з формуванням знань з державної безпеки, умов співпраці у галузі держбезпеки України та Ірану, умінь ділового спілкування, – усе це імплементується в кейси та реалізується в комунікативних ситуаціях;

– *принцип орієнтації на формування компетентностей*: відповідно до цього принципу навчання перськомовного діалогічного мовлення здійснюється як набуття студентами відповідної компетентності, необхідної для взаємодії у майбутній професійній діяльності перекладача – в процесі перекладів діалогічного мовлення та під час метапроцесу перекладу;

– *принцип розвитку навчальної автономності*: навчальна автономність є предтечою професійної самоосвіти та саморозвитку особистості; перекладач у галузі забезпечення державної безпеки в контексті співпраці України та Ірану повинен бути готовим до подальшого набуття нових знань у цій сфері, набуття знань про зміни в системі перської мови, які виникатимуть з часом, розширення знань про комунікативну культуру іранців, невербальну поведінку; бути готовим до удосконалення умінь діалогічного мовлення, удосконалення стратегій спілкування, невербальної поведінки;

– *принцип комунікативності*: побудова процесу навчання іноземної мови є моделюванням процесу реальної комунікації, що реалізується в різноманітних ситуаціях професійної діяльності перекладача у сфері забезпечення державної безпеки;

– *принцип комунікативної спрямованості навчання*: формування лексичних і граматичних

навичок, яке продовжується на III і IV курсах підготовки перекладача, має інтегруватися в уміння діалогічного мовлення; принцип комунікативності реалізується за допомогою вправ;

– *принцип взаємодії функції і форми мовних одиниць*: мовні одиниці вивчаються в трьох аспектах – форма (звукова / графічна оболонка), зміст (семантичний діапазон) та функція (параметри вживання мовної одиниці в різних ситуаціях комунікації);

– *принцип взаємопов'язаного навчання мови і культури*: навчання діалогічного мовлення майбутніх перекладачів у сфері забезпечення державної безпеки має бути нерозривно пов'язане з культурою; означений принцип передбачає добір культурно маркованих мовних одиниць, культурно маркованих текстів, організацію вправління у форматі комунікативних ситуацій, організацію кейсів, які містять культурно марковані матеріали з галузі забезпечення державної безпеки;

– *принцип поєднання країнознавчого матеріалу* (екстралінгвальних знань, які стосуються сфери забезпечення державної безпеки, культури, побуту, етикету іранців), *лінгвокультурного* (знань культурно маркованих мовних одиниць та навички їх вживання в діловому спілкуванні іранців), *соціолінгвістичного* (знань особливостей функціонування перської мови в комунікативних ситуаціях державної безпеки та міжнародної співпраці);

– *принцип контрастивності*: відповідно до цього принципу навчанню підлягають предмети, процеси, які відбуваються в культурі та побуті та не мають аналогів в українській мові або мають специфічні ознаки; мовні одиниці перської мови, які мають розбіжності в семантичному діапазоні та функційному потенціалі порівняно з українською мовою; елементи невербальної поведінки, які так само відмінні від української;

– *принцип ефективності* навчального матеріалу передбачає добір та організацію матеріалу, добір ситуацій спілкування має відповідати рівню готовності до діалогічного мовлення студентів, рівню їхніх екстралінгвальних знань про сферу забезпечення державної безпеки, про умови співпраці в цьому секторі українців та іранців; адже, як справедливо зазначає Т. Вайнагій, «ефективність створення дискурсів можлива за умови, якщо майбутні фахівці володіють знаннями про екстралінгвістичні фактори та особливості побудови усного або письмового дискурсу, мовні засоби, що відповідають професійному (усному/письмовому) контексту спілкування для того, щоб уміти породжувати зв'язні англомовні висловлювання, логічно, послідовно, переконливо вибудовувати репліки діалогу відповідно до професійної ситуації міжкультурного спілкування» [2, с. 94–95].

Отже, обґрунтовано: навчання майбутніх перекладачів перськомовного діалогічного мовлення

має здійснюватися на засадах компетентного, ситуативно-комунікативного, інтегрованого предметно-мовного, лінгвосоціокультурного підходів, на основі принципів міждисциплінарності та інтегративності, орієнтації на формування компетентностей, розвитку навчальної автономності, комунікативності, комунікативної спрямованості, взаємодії функції і форми мовних одиниць, взаємопов'язаного навчання мови і культури, поєднання країнознавчого матеріалу, контрастивності, ефективності навчального матеріалу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Ананьєва Л. В. Навчання студентів мовних спеціальностей професійно спрямованого діалогічного мовлення з використанням ділової гри (фр. мова): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2002. 21 с.
2. Вайнагій Т. М. Формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в говорінні майбутніх лікарів в умовах полікультурного середовища: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2021. 373 с.
3. Володько А. М. Методика навчання майбутніх перекладачів усного послідовного науково-технічного перекладу. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: «Педагогіка та психологія»*. 2018. Вип. 28. С. 41–47.
4. Гайдукова Л. В. Формування професійно орієнтованої компетенції в діалогічному мовленні у майбутніх учителів англійської мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2007. 342 с.
5. Зінуківа Н. В. Формування фахової компетентності усного перекладача: сучасні методологічні підходи. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія: «Педагогічні науки»*. 2017. В. 77 (2). С. 53–60.
6. Конотоп О. С. Методика навчання майбутніх філологів англійського діалогічного спілкування з використанням відеофонограми: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2010. 265 с.
7. Кравчук Г. В. Методика навчання студентів технічних спеціальностей професійно орієнтованого англійського діалогічного мовлення на основі текстів науково-технічної реклами: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2010. 364 с.
8. Крисак Л. В. Методика навчання майбутніх лікарів загальної практики англомовного професійно орієнтованого діалогічного мовлення: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 285 с.
9. Литвиненко С. П. Загальні характеристики вправ для навчання іншомовного діалогічного спілкування з використанням фонограми та відеофонограми. *Вісник Чернігівського національного університету*. 2011. Вип. 92. С. 166–170.
10. Ма Мінь. Методика навчання усного китайського діалогічного мовлення майбутніх філологів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2018. 199 с.
11. Максименко Л. О. Навчання професійно спрямованого англомовного діалогу майбутніх менеджерів невиробничої сфери: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2012. 285 с.
12. Медведчук А. В. Формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в діалогічному

мовленні у майбутніх менеджерів з адміністративної діяльності: дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2019. 296 с.

13. Методика навчання іноземних мов у закладах вищої освіти: колективна монографія / В. Шовковий, І. Валентон, Т. Дружченко, Т. Кавицька, А. Кавицький, О. Квасова, А. Кравченко, В. Осідак, О. Патієвич, Р. Радчук, І. Романов, Н. Сем'ян, Н. Сорокіна, Т. Шовкова; за заг. ред. В. Шовкового. Київ: Лів-принт, 2021. 292 с.

14. Метьюлкіна О. М. Формування англомовної професійно орієнтованої компетенції у діалогічному мовленні майбутніх митників: дис ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2012. 241 с.

15. Окопна Я. В. Засоби навчання діалогічного мовлення майбутніх працівників сфери обслуговування в процесі вивчення німецької мови після англійської. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: «Педагогіка та психологія»*. 2009. Вип. 16. С. 109–116.

16. Сімкова І. О. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх перекладачів до здійснення усного двостороннього науково-технічного перекладу: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ, 2018. 539 с.

17. Стахмич Т. М. Інтегрований підхід до підготовки кваліфікованих робітників кулінарного профілю в професійно-технічних навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінниця, 2011. 251 с.

18. Черняхів О. Стратегія, зміст та нові технології підготовки спеціалістів з вищою технічною освітою. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. № 2 119. С. 115–121.

19. Hurtado A. Albir. La théorie Interprétative de la Traduction, sa place en traductologie. *La théorie Interprétative de la Traduction: genese développement*. Paris: Minard Lettres Modernes, 2005. P. 163–193.

20. Neubert A. Competence in language, in languages, and in translation. *Developing Translation Competence*. Amsterdam: John Benjamins, 2000. P. 3–18.

21. PACTE 2005: Investigating translation competence: conceptual and methodological issues. URL: <https://www.erudit.org/fr/revues/meta/2005-v50-n2-meta881/011004ar/> (дата звернення: 30.08.2020).

22. Pym A. Translation and Text Transfer: An Essay on the Principles of Intercultural Communication. Frankfurt am Main: P. Lang, 1992. 228 p.